

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat Kurum** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Özgül SAKİ
İstanbul Milletvekili

İstanbul Kadıköy Rıhtımı'nda hayata geçirilmek istenen cami ve yer altı otoparkı projesi, yalnızca bir imar uygulaması değildir; kamusal alanın siyasal iktidar eliyle yeniden tahsis edilmesi, kent mekânının planlama ilkeleri ve kamu yararı hiçe sayılarak dönüştürülmesi ve yerel halkın iradesinin açık biçimde dışlanması anlamına gelen bütünlüklü bir müdahaledir. Bu proje, kamusal alanın toplumsal kullanımından kopararak ideolojik ve siyasal amaçlarla yeniden düzenlenmesinin somut bir örneğidir.

Söz konusu projenin ölçeği ve yerleşimi, kamusal alan üzerindeki etkileri bakımından öncelikle değerlendirilmelidir. Yaklaşık 33.559 metrekaarelik inşaat alanını ve 1.242 araç kapasiteli yer altı otoparkını kapsayan proje, Kadıköy Rıhtımı'nın mevcut açık ve kesintisiz kıyı kullanımını ciddi biçimde daraltacak; alanın bugünkü haliyle kamusal erişime açık, serbest ve ücretsiz kullanımını fiilen ortadan kaldıracak niteliktedir. Oysa Kadıköy Rıhtımı, yalnızca bir ulaşım noktası değil; vapur iskeleleri, meydanı, yeşil alanları ve açık kullanımıyla İstanbul'da kamusal hayatın en yoğun yaşandığı alanlardan biridir. Özellikle gençlerin ve kentlilerin herhangi bir ekonomik maliyete katlanmaksızın bir araya gelebildiği nadir kamusal mekânlardan biri olan bu alanın bu ölçekte bir yapılaşmayla dönüştürülmesi, mevcut kullanım biçimlerini ortadan kaldırarak kamusal niteliğini zayıflatacaktır.

Proje, hukuki süreçler bakımından da ciddi bir meşruiyet krizi barındırmaktadır. Kadıköy Rıhtımı'na ilişkin imar planları, ilk derece mahkemelerince şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına aykırı bulunarak iptal edilmiştir. Bu iptal kararlarının istinaf sürecinde kaldırılması, yargı süreçlerine ilişkin tartışmaları ortadan kaldırmamış; aksine, yargının siyasal baskı altında işlevsizleştirildiği yönündeki kaygıları güçlendirmiştir. Nitekim yargı süreci ve itirazlar devam ederken proje alanının tahliye edilmesi, uygulama sürecinin hızlandırılması ve fiili inşaat sürecine geçilmesi, idarenin yargı denetimini bertaraf etmek amacıyla "fiili durum yaratma" yöntemine başvurduğunu göstermektedir.

Anayasa'nın 2, 5, 43 ve 56'ncı maddeleri birlikte değerlendirildiğinde; kıyı alanlarının kamunun eşit ve serbest kullanımına açık olması, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkının korunması ve kamu yararının esas alınması anayasal bir zorunluluktur. Danıştay'ın yerleşik içtihatları da kıyı alanlarının yapılaşmaya açılmasında kamu yararı, eşit erişim ve kamusal kullanım ilkelerinin korunmasını gerektirmektedir. Buna rağmen Kadıköy Rıhtımı gibi yoğun kullanılan bir kamusal alanın büyük ölçekli yapılaşmaya açılması, açık biçimde anayasal ilkelere ve yargı içtihatlarına aykırıdır.

Ayrıca projenin bir cami yaptırma derneği aracılığıyla yürütüldüğüne ilişkin bilgiler, kamu gücünün şeffaflık ve hesap verebilirlikten uzak biçimde kullanılmasına işaret etmektedir. Kamusal bir alanın, yargı süreçleri tamamlanmadan bu şekilde tasarrufa konu edilmesi, kamu gücünün keyfi kullanımının göstergesidir.

Meslek odaları ve şehir plancıları, proje alanının dolgu zemin olması nedeniyle ciddi deprem riski taşıdığını, ulaşım yükünü artıracığını ve bölgedeki kamusal açık alan ihtiyacını ortadan kaldıracığını ortaya koymuştur. Buna rağmen projenin sürdürülmesi, karar alma süreçlerinde bilimsel planlama ilkelerinin değil, siyasal ve ideolojik tercihlerin belirleyici olduğunu göstermektedir.

Kamusal kıyı alanlarının bu şekilde dönüştürülmesi, ortak kullanım alanlarının fiilen ortadan kaldırılması ve farklı toplumsal kesimlerin bu alanlara eşit erişiminin sınırlandırılması anlamına gelmektedir. Bu süreç, kamusal mekânın sınıfsal ve ideolojik olarak yeniden üretildiği ve kent hakkının ihlal edildiği bir dönüşümü ifade etmektedir.

Türkiye'nin içinde bulunduğu derin ekonomik kriz koşullarında kamu kaynaklarının bu tür projelere aktarılması, kamu politikalarının toplumsal ihtiyaçlardan koparıldığını göstermektedir. Öte yandan, projenin herhangi bir somut kamusal ihtiyaca dayandığına dair nesnel bir veri ortaya konulmamıştır. Nitekim yargı kararına esas alınan bilirkişi raporlarında, proje alanının çevresinde 400-500 metre yürüme mesafesi içerisinde birden fazla caminin bulunduğu açıkça tespit edilmiştir. Buna rağmen yeni bir ibadet yapısına ilişkin zorunlu bir ihtiyaç ortaya konulamamış olması, projenin bir gereksinimden değil, kamusal alanın işlevini ve anlamını yeniden tanımlamaya yönelik siyasal ve ideolojik nitelik taşıyan bir tercih olduğunu göstermektedir.

Kadıköy halkının ve kent savunucularının ifade ettiği üzere bu alanda öncelikli ihtiyaç; yeşil alanların artırılması, kamusal kullanımın güçlendirilmesi ve çevresel altyapının iyileştirilmesidir. Bu taleplerin yok sayılması, kent hakkının ihlali ve yerel demokrasinin ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir.

Sonuç olarak bu proje; yargı süreçlerinin etkisizleştirilmesi, anayasal ilkelerin ihlali, kamu yararı ilkesinin tasfiye edilmesi ve halk iradesinin dışlanması yoluyla hayata geçirilen çok boyutlu bir müdahaledir. Bu yönüyle söz konusu girişim, yalnızca bir imar planı değişikliği değil; hukuk devleti ilkesinin, kent hakkının ve toplumsal eşitliğin açık bir ihlalidir.

Bu bağlamda;

1. Kadıköy ilçesinde ve proje alanının yakın çevresinde bulunan mevcut cami ve ibadet alanlarının sayısı, kapasitesi ve doluluk oranları nedir? Bu veriler ortadayken, yeni bir cami yapılmasını zorunlu kılan somut ihtiyaç hangi bilimsel verilere dayanmaktadır?
2. Bakanlığınız tarafından Kadıköy'de ibadet ihtiyacına ilişkin herhangi bir ihtiyaç, kapasite veya nüfus temelli analiz yapılmış mıdır? Yapılmış ise bu analiz neden kamuoyuyla paylaşılmamaktadır?
3. Mevcut ibadet alanlarının yetersiz olduğuna dair herhangi bir somut veri bulunmazken, kamusal kıyı alanında yeni bir cami yapılmasında ısrar edilmesinin gerekçesi nedir? Bu tercih, nesnel bir ihtiyaçtan mı yoksa kamusal mekânın ideolojik olarak yeniden düzenlenmesine yönelik bir siyasi karardan mı kaynaklanmaktadır?

4. Kadıköy Rıhtımı'nda planlanan cami ve otopark projesinin dayandığı kamu yararı gerekçesi nedir? Bu gerekçe hangi somut, ölçülebilir ve bilimsel verilere dayanmaktadır?
5. Anayasa'nın 43'üncü maddesi uyarınca kıyıların kamunun eşit ve serbest kullanımına açık olması gerekirken, söz konusu projenin kıyı alanını yapılaşmaya açmasının hukuki dayanağı nedir? Deprem riski taşıyan dolgu zemin üzerinde bu projenin sürdürülmesinin sorumluluğunu kim üstlenecektir?
6. Yer altı otoparkının bölgedeki trafik yükünü artıracak yönündeki bilimsel değerlendirmelere rağmen ulaşım etki analizi yapılmış mıdır? Yapıldıysa neden kamuoyuyla paylaşılmamaktadır?
7. Yargı süreci devam ederken proje alanının tahliye edilmesi ve uygulamanın hızlandırılması hangi hukuki yetkiye dayanmaktadır? Bu uygulama, yargı denetimini fiilen ortadan kaldırmaya yönelik bilinçli bir "fili durum yaratma" girişimi değil midir?
8. Proje sürecinde bir cami yaptırma derneğinin aktif rol aldığı doğru mudur? Doğru ise bu dernek hangi yetkiyle kamu arazisi üzerinde faaliyet yürütmektedir? Bu durum, kamu kaynaklarının ideolojik yapılar aracılığıyla kullanıldığı anlamına gelmemekte midir?
9. Projenin finansmanı hangi kaynaklardan sağlanmaktadır? Kamu bütçesinden aktarılan kaynak miktarı nedir ve bu kaynakların kullanımında şeffaflık neden sağlanmamaktadır?
10. Kadıköy halkının, meslek odalarının ve kent savunucularının dile getirdiği "kamu yararı yoktur" ve "kent suçudur" yönündeki itirazlar neden dikkate alınmamaktadır? Yerel yönetimlerin ve halkın görüşlerinin dışlanması, merkezi idarenin kent üzerindeki vesayetçi yaklaşımının bir göstergesi değil midir?